

ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ

КАФЕДРА ОБРОБКИ МЕТАЛІВ ТИСКОМ

(назва кафедри)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор, проректор
з науково-педагогічної та
методичної роботи

_____ А.М.Фесенко

(підпис)

(ініціали, прізвище)

«30» серпня 2012 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

ТЕХНОЛОГІЯ КОВАЛЬСЬКО-ШТАМПУВАЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА.
ЛИСТОВЕ ШТАМПУВАННЯ

(назва дисципліни)

Для напрямів підготовки:

6.050401 – Металургія («Обробка металів тиском»)

Заочне відділення

Ухвалено методичною
комісією факультету

Процесів та машин обробки тиском

(назва факультету)

Протокол № 10 від 06.06.2012

Голова методичної комісії

_____ В.І. Шпак
(підпис) (ініціали, прізвище)

Програму рекомендовано кафедрою

Обробка металів тиском

(назва кафедри)

Протокол № 13 від 08.05.2012

(протокол №, дата)

Завідувач кафедри

_____ І.С. Алієв
(підпис) (ініціали, прізвище)

Краматорськ, 2012

I. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Курс «Технологія ковальсько-штампувального виробництва. Листове штампування» одночасно з курсами “Вільне кування”, “Гаряче об’ємне штампування”, “Холодне об’ємне штампування” є основною профільною дисципліною в підготовці інженерів за фахом “Обробка металів тиском”. Теоретичною базою курсу є “Теорія ОМТ” і “Теорія процесів кування і штампування”, а також загальноінженерні і загальнотеоретичні дисципліни.

Робоча програма розроблена на основі типової програми дисципліни “Технологія ковальсько-штампувального виробництва” для вищих навчальних закладів за фахом “Обробка металів тиском”. Виходячи з запитів промислових підприємств, розширена підготовка з питань дрібносерійного виробництва з урахуванням специфіки листоштампувального виробництва.

II. РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ

Триместр	Кредити	Всього	Розподіл за триместрами та видами занять						Вид контролю
			Лекції	Лабораторні заняття	Практичні заняття	Контроль знань	Самостійна робота		
							Всього	У тому числі на виконання курсового проекту	
14	7	252	16	4	16	6	210	-	іспит

III. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Курс ставить метою дати знання, прищепити вміння в області технології листового штампування, що вивчає методи виготовлення деталей машин і апаратів, виробів, товарів народного споживання із сучасних листових матеріалів.

Основною задачею курсу є оволодіння методами розрахунків і проектування технологічних процесів і штампового оснащення, що забезпечують найбільш ефективне виготовлення виробів з листових металевих і неметалевих матеріалів.

Відповідно до кваліфікаційної характеристики, у результаті вивчення дисципліни фахівець повинен **знати**:

- Вплив технологічних факторів на деформованість у процесах листового штампування;

- Механізм і постадійності формоутворення листових заготовок у процесах листового штампування;
- Причини дефектоутворення і методи їх усунення;
- Типових конструктивних рішень штампів по усіх видах технологічних процесів листового штампування;
- Принципів організації технологічної підготовки виробництва;
- Стадії проектування штампового оснащення і технологічних процесів листового штампування;
- Методики проектування і розрахунку на міцність деталей штампового інструмента для різних процесів листового штампування;
- Основних тенденцій і напрямків розвитку науки і техніки;
- Найбільш прогресивні технологічні рішення й області з раціонального застосування;
- Методів оптимізації технологічних процесів; основних джерел і шляхів підвищення техніко-економічних показників процесу.

Фахівець повинен *вміти*:

- Керувати технологічними процесами листового штампування;
- Розробляти і впроваджувати нові й удосконалювати існуючі технологічні процеси;
- Моделювати й оптимізувати технологічні операції;
- Вибирати і розробляти конструкції штампів листового штампування;
- Здійснювати раціональний вибір і експлуатацію стандартного устаткування;
- Користатися стандартною і довідковою літературою, у тому числі і по суміжних спеціальностях;
- Аналізувати технологічні режими і приймати самостійні рішення по раціоналізації процесів;
- Розробляти заходи щодо підвищення техніко-економічних показників;
- Використовувати для технологічних розрахунків сучасну обчислювану техніку;
- Розробляти і вести технічну документацію, користатися нормативно-технічною документацією;
- Володіти раціональними прийомами пошуку і використання науково-технічної інформації, самостійно приймати рішення;
- Здійснювати заходів щодо запобіганню виробничого травматизму.

IV. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

IV.1 Розподіл часу за темами

Зміст модуля	Розподіл за триместрами та видами занять					
	Всього	Лекції	Лабораторні заняття	Практичні заняття	Контроль знань	Самостійна робота
Триместр 14 <i>Модуль №1</i>						
Матеріали для листового штампування. Оцінка штампуємості. Розкрій. Розділові операції листового штампування	66	4	2	4	2	54
<i>Модуль №2</i>						
Формоутворюючі операції: гнуття листового матеріалу	55	4	-	4	1	46
<i>Модуль №3</i>						
Формоутворюючі операції: витяжка, обтиснення, роздача, відборткування, листове формування	70	4	2	4	2	58
<i>Модуль №4</i>						
Основи проектування технологічних процесів: технологічність, послідовність розробки технологічного процесу, технічна документація, вибір устаткування	61	4	-	4	1	52
Всього:	252	16	4	16	6	210

IV.2 Лекції

Модуль №1

Лекція №1 Предмет листового штампування. Історія розвитку листового штампування. Застосування листового штампування. Перспектива розвитку. Операції листового штампування Основні вимоги, пропоновані до матеріалів для листового штампування. Характеристика листових матеріалів. Сортамент.

Самостійна робота: Вивчить операції листового штампування, сортамент.

Література: [1, 2, 3, 8, 19]

Лекція №2 Перетинка. Розрахунок ширини полоси. Розкрій листів. Квм и норма витрати матеріалу. Механізм різання ножицями. Різання метала ножицями с паралельними ножами. Різання металу на ножицях похилими ножами, на вібраційних ножицях тощо. Зусилля і робота різання. Якість різання. Різання метала штампами. Механізм різання. Характер поверхні зрізу.

Самостійна робота: Вивчити затратні коефіцієнти при розкроюванні.

Література: [1 - 3, 8]

Модуль №2

Лекція №3 Механізм гнуття. Напружено-деформований стан. Нейтральний шар. Коефіцієнт стоншення. Розрахунок заготовки для гнуття. Мінімальний радіус гнуття.

Самостійна робота: Напружено-деформаційний стан при гнутті заготовок різних поперечних перетинів.

Література: [1 - 3, 8]

Лекція №4 Пружинення при гнутті. Способи його зниження. Зусилля і робота гнуття. Гнуття з розтягуванням.

Самостійна робота: Вивчити конструкції відповідних штампів для гнуття.

Література: [1 - 3, 8]

Модуль №3

Лекція №5 Механізм витяжки. Напружено-деформований стан. Зусилля витяжки. Зусилля притиску, виштовхування. Робота при витяжці. Вибір устаткування.

Самостійна робота: Вивчити конструкції пристроїв, що притискають та виштовхують.

Література: [1 - 3, 7, 8]

Лекція №6 Розрахунок форми і розмірів заготовки при витяжці круглих деталей. Розрахунок форми і розмірів заготовки при витяжці коробчатих і складних форм деталей. Коефіцієнти ступені витяжки. Технологічні розрахунки при витяжці. Технологічні розрахунки при витяжці циліндричних деталей без фланців.

Самостійна робота: Вивчити розрахунок розмірів заготовок графічним методом.

Література: [1 - 3, 7, 8]

Модуль №4

Лекція №7 Основи проектування технологічних процесів листового штампування. Точність, термічна обробка, змащування.

Самостійна робота: Вивчити особливості термічної обробки металів.

Література: [1 - 3, 8]

Лекція №8 Технологічна документація. Процеси ЛШ в малосерійному виробництві. Вибір пресового устаткування

Самостійна робота: Вивчити особливості вибору устаткування.

Література: [1 - 3, 7, 8]

IV.3 Практичні заняття

Практичні заняття виконуються згідно методичних вказівок до курсу [10].

Модуль №1

Практичне заняття №1 Розкрій листового матеріалу (4 години).

Розрахунок економічності розкрою листового матеріалу при варіюванні типів розкрою та розмірів вихідного матеріалу.

Самостійна робота: оцінка економічності розкрою при розвороті заготовки на полосі.

Література: [1, 2, 7]

Модуль №2

Практичне заняття №2 Формоутворюючі операції листового штампування: гнуття листового матеріалу (4 години).

Розрахунок форми плоскої заготовки, зусилля і роботи гнуття на технологічних переходах гнуття. Розрахунок пружинення. Побудова технологічного процесу гнуття, проектування робочого інструменту.

Самостійна робота: аналіз варіантів за технологічними переходами.

Література: [1, 2, 3, 7]

Модуль №3

Практичне заняття №3 Формоутворюючі операції листового штампування: витяжка листового матеріалу (стакан з широким фланцем) (4 години).

Розрахунок форми плоскої заготовки, коефіцієнтів витяжки, розмірів за технологічними переходами, зусилля і роботи витяжки. Побудова технологічного процесу, проектування робочого інструменту.

Самостійна робота: аналіз варіантів за технологічними переходами.

Література: [1, 2, 3, 7]

Модуль №4

Практичне заняття №4 Формоутворюючі операції листового штампування: витяжка листового матеріалу (стакан без фланця) (4 години).

Розрахунок форми плоскої заготовки, ступеню деформації, розмірів за технологічними переходами, зусилля і роботи витяжки. Побудова технологічного процесу, проектування робочого інструменту. Термічна обробка між переходами.

Самостійна робота: аналіз варіантів за технологічними переходами.

Література: [1, 2, 3, 7]

IV.4 Лабораторні роботи

Лабораторні роботи виконуються згідно методичних вказівок до курсу [9].

Модуль №1

Лабораторна робота №1 Вирубка-пробивання листового матеріалу.

Ціль роботи: Вивчити процес вирубки-пробивання листового матеріалу, дослідження факторів, які впливають на зусилля штампування і якість виробів.

Модуль №3

Лабораторна робота №2 Витяжка.

Ціль роботи: Вивчити процес витяжки. Провести дослідження впливу факторів на зусилля витяжки (зазор, відношення S/D , коефіцієнти витяжки) і якість напівфабрикату.

IV.5 Контрольні роботи

Письмові контрольні роботи за темами *:

1 Матеріали. Сортамент. Розкрій. Розділові операції. Гнуття.

Ціль: перевірка базових знань по теоретичному курсу, вміння обирати вихідний матеріал за сортаментом, виконувати розрахунок оптимального розкрою, показників процесу за операціями різання матеріалу, вирубки-пробивання, гнуття. Основи проектування технологічного процесу.

2 Формоутворюючі операції.

Ціль: перевірка базових знань по теоретичному курсу, вміння виконувати розрахунки показників процесу за операціями витяжки, формовки, відбортювання. Основи проектування технологічного процесу.

Примітка. *Білеті до кожної контрольної роботи додаються окремо.

Теоретичні питання контрольних робіт зазначені у додатку А.

V. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Методика вивчення і контролю дисципліни базується на рейтинговій системі впровадженій в ДДМА. Критерії оцінки знань наступні: „відмінно” – 90-100 балів; „добре” – 75-89 балів; „задовільно” – 55-74 бали; „незадовільно” – 0-54 бали. Студент, який виконав учбовий план і має кількість балів не менш 30 допускається до заліку. Екзаменаційний білет містить 2 теоретичних питання та задачу.

Наочність всіх видів навчальних занять забезпечується застосуванням плакатів, проекційної і комп'ютерної техніки.

VI. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

VI.1 Список основної літератури

1. Романовский В.П. Справочник по холодной штамповке. Л.: Машиностроение, 1979. - 520 с.
2. Зубцов М.Е. Листовая штамповка. М. –Л.:Машиностроение, 1980.-432с.
3. Малов А.Н. Технология листовой штамповки. М. Оборонгиз, 1969.– 528с.
4. Мещерин В.Т. Листовая штамповка. Атлас схем. –М.: Машиностроение,
5. Стеблюк В.И., Марченко В.Л., Белов В.В., Гривачевский А.Г. Технология листовой штамповки. Курсовое проектирование. Киев: Вища школа, 1983. – 280 с.
6. Михайленко Б.О. Конспект лекцій по курсу: “ТКШВ: Листове штампування”, м. Краматорськ, 2004 р.
7. Справочник конструктора штампов. Листовая штамповка / Под общ. редакцией Л.И. Рудмана, М.Машиностроение, 1988, 495 с.
8. Ковка и штамповка Справочник т.4., под редакцией. А.Д. Матвеева. М.Машиностроение, 1987, 543 с.
9. Методические указания к лабораторным работам по дисциплине «Листовая штамповка» для студентов специальности 7.090404, 1983 г.
10. Методические указания к практическим работам по дисциплине «Листовая штамповка» для студентов специальности 7.090404, 2004.

VI.2 Список додаткової літератури

11. Дурандин М.М., Рымзин Н.П., Шихов Н.А. Штампы для холодной штамповки мелких деталей. Альбом конструкций и схем. – М.:Машитностроение, 1978. – 108 с.
12. Скворцов Г.Д. Основы конструирования штампов для холодной листовой штамповки.М.: Машиностроение, 1972. 0 387 с.
13. Ходырев В.А. Применение полиуретана в листоштамповочном производстве. Пермь: Книжное издательство, 1973. –218 с.
14. Вайнатруб Д.А., Клепиков Ю.М. Холодная штамповка в мелкосерийном производстве. Л.: Машиностроение, 1975 г.
15. Поляков Ю.Л. Листовая штамповка легированных сплавов. М.: Машиностроение, 1980.
16. Степанов В.П., Лавров И.А. Высокоэнергетические импульсные методы обработки металлов. Л.: Машиностроение, 1975. – 218 с.
17. Шухов Ю.В., Еленев С.А. Холодная штамповка. М.: Высшая школа, 1977. – 208 с.
18. Попов Е.А. Основы теории листовой штамповки.М.: Машиностроение, 1977. – 278 с.
19. Ковка и штамповка, Справочник, Т.1, под редакцией А.Д. Матвеева, М.:Машиностроение, 1987, 567 с.

20. Головлев В.Д. Расчеты процессов листовой штамповки. М.:Машиностроение, 1974. – 136 с.
21. Шофман Л.А. Теория и расчеты процессов холодной штамповки. М.:Машиностроение, 1964. – 375 с.
22. Бутузов Е.А. Специальные виды штамповки. М.:Высшая школа, 1963.
23. Исаченко Е.А. Штамповка резиной и жидкостью. М.: Машиностроение, 1967. – 368 с.
24. Фойгельман Г.А. Альбом конструкций универсальных штамповых блоков и узлов для холодной штамповки.: Машиностроение, 1980.
25. Куклев Л.С. Универсальные блоки штампов для листовой штамповки. М.: Машиностроение 1977.
26. Универсально-переналаживаемые штампы для поэлементарной штамповки, НИИПТМаш, М., 1978.
27. Механизация и автоматизация цехов листовой штамповки. НИИИНФОРМТЯЖМАШ, М., 1974.
28. Олыша А.М. Листовая штамповка на многопозиционных автоматах, 1980.
29. Григорьев Л.Л. Рациональные варианты холодной штамповки. Л.:Машиностроение, 1975. – 231 с.

Розробив робочу навчальну програму:

Старший викладач каф. ОМТ

О.А. Носаков

Додаток А

Перелік теоретичних питань до письмових контрольних робіт

Модуль №1

- Класифікація основних операцій ЛШ
- Класифікація машин і оснащення для ЛШ. Серійність виробництва
- Механічні властивості металів
- Основні матеріали для ЛШ
- Чорні метали
- Кольорові метали і їхні сплави
- Сортамент листових матеріалів
- Методи випробувань і визначення механічних і технологічних властивостей листових матеріалів
- Зовнішній вигляд, форма і розміри листових матеріалів
- Хімічний аналіз листових матеріалів
- Металографічні дослідження
- Механічні випробування
- Технологічні випробування
- Способи розкрою
- Розкрій листового матеріалу при вирубці круглих заготовок
- Розкрій листового матеріалу при вирубці прямокутних і фігурних заготовок
- Розкрій листа
- Визначення величини перемички і ширини полоси
- Сутність і механізм розділових операцій
- Різання ножицями з паралельними ножами
- Різання ножицями з похилими ножами (гільйотинні ножиці)
- Різання на вібраційних ножицях
- Різання дисковими ножицями
- Різання листового матеріалу в штампах
- Опір зрізу при вирубці і пробиванні
- Вплив механічних властивостей на опір зрізу
- Вплив товщини матеріалу на опір зрізу
- Вплив форми і розмірів контуру, що вирубується, на опір зрізу
- Вплив величини зазору на опір зрізу
- Вплив конструкції матриці на опір зрізу
- Вплив швидкості деформування на опір зрізу
- Вплив змащення на опір зрізу
- Вплив стану ріжучих кромок на опір зрізу
- Зв'язок між умовним опором зрізу і умовним тимчасовим опором розриву
- Визначення зусилля і роботи вирубки-пробивання

- Визначення зусилля зняття смуги з пуансона і прошовування деталі в матрицю
- Способи зменшення зусилля при вирубці-пробиванні
- Визначення зусилля і роботи вирубки-пробивання при скошених кромках інструмента
- Встановлення величини зазору між матрицею і пуансоном при вирубці-пробиванні
- Встановлення напрямку зазору при вирубці-пробиванні
- Виконавчі робочі розміри пуансона і матриці при вирубці-пробиванні
- Точність штампування при вирубці-пробиванні
- Чистова вирубка-пробивання
- Чистова вирубка із притупленими ріжучими кромками
- Чистова вирубка зі стиском (поперечне осадження)
- Чистова вирубка з негативним зазором
- Вирізка еластичним середовищем
- Вирізка гумою
- Вирізка поліуретаном
- Обрізка порожніх деталей

Модуль №2

- Гнуття листового матеріалу
- Загальні положення. Механізм гнуття
- Нейтральний шар
- Величина деформації. Мінімально припустимі радіуси гнуття
- Облік впливу анізотропії матеріалу при гнутті
- Визначення розмірів плоскої заготовки при гнутті
- Пружинення при гнутті
- Визначення зусилля і роботи при гнутті
- Виконавчі робочі розміри пуансона і матриці при гнутті
- Точність при гнутті

Модуль №3

- Витяжка листового матеріалу
- Витяжка без стоншення стінок
- Напружено-деформований стан при витяжці
- Визначення зусиль, напружень і деформацій при першій витяжці циліндричної деталі (без стоншення стінок)
- Напруження і зусилля при наступних операціях витяжки
- Витяжка порожніх коробчастих деталей без стоншення стінок
- Визначення зусилля притиску
- Витяжка порожніх циліндричних деталей зі стоншенням стінок
- Робота і швидкість при витяжці

- Визначення форми і розмірів заготовки при витяжці
- Розрахунок заготовок для прямокутних коробчастих деталей, що витягають в одну операцію
- Коробка без фланця з відносно великими радіусами кутових закруглень
- Розрахунок заготовок для квадратних і щодо високих коробчастих деталей
- Розрахунок заготовок для прямокутних коробчастих деталей із фланцем
- Розміри заготовок для витяжки зі стоншенням
- Розміри заготовок при витяжці деталей складної форми
- Технологічні розрахунки при витяжці. Побудова технологічного процесу
- Технологічні розрахунки при витяжці циліндричних деталей без фланця
- Технологічні розрахунки при витяжці циліндричних деталей із широким фланцем
- Технологічні розрахунки при витяжці низьких прямокутних коробчастих деталей
- Технологічні розрахунки при багатоопераційній витяжці високих квадратних і прямокутних коробчастих деталей
- Технологія витяжки деталей, що є тілами обертання складної форми
- Витяжка деталей сферичної, параболічної і конічної форми
- Витяжка в стрічці
- Технологічні розрахунки при багатоопераційній витяжці зі стоншенням
- Встановлення величини зазору між матрицею і пуансоном при витяжці
- Встановлення напрямку зазору при витяжці
- Виконавчі робочі розміри пуансона і матриці при витяжці
- Точність при витяжці
- Термічна обробка при витяжці
- Змащення при витяжці
- Рельєфне формування
- Відбортювання
- Роздача
- Обтиск

Модуль №4

- Технологічні вимоги до конструкції штампованої деталі
- Послідовність розробки технологічного процесу
- Технологічна документація
- Процеси ЛШ у дрібносерійному виробництві
- Вибір пресового устаткування